

Rozdział II

ANALIZA ZASOBÓW SOŁECTWA

2.1. HISTORIA¹

Wieś Targowisko wzięła swoją nazwę od targów, które tu się odbywały. Przedmiotem handlu były płody rolne, artykuły pochodzenia leśnego, a także sukno, bursztyń itp.

Kiedy przybyli tu Krzyżacy, wielki mistrz Michał Küchmeister nadał osadzie prawo niemieckie. Pierwsza wzmianka pochodzi z 1411 roku. Wówczas nazwa Targowiska brzmiała Tergowicz lub Targowitz, Tergowisch, Tergowis, Tergusch, Terszwis, Tergewischez, Targowych, natomiast w 1570 roku – Targowiska.

Przed bitwą pod Grunwaldem w 1410 r. przez Targowisko, od strony Rakowic, szły wojska Zakonu na Lubawę i dalej na Grunwald. Za wsią, nad rzeką Elszka znajduje się miejsce odpoczynku wielkiego mistrza Ulricha von Jungingena. Dziś w tym miejscu pozostało skrzyżowanie trzech dróg, stare lipy wokół małego placu oraz duży kamień. W latach 1423-1424 wieś był własnością rycerską. Należała do okręgu Nowego Miasta Lubawskiego. Z tych lat znany jest rycerz Mikołaj Wiktop z Targowiska. W latach 1438, 1440, 1454 współdziałał on w Związku Pruskim, tj. formie oporu przeciwko Krzyżakom. Źródła z 1442 r. wymieniają także Hansa z Targowiska – rycerza Ziemi Chełmińskiej oraz Jana z Targowiska (Janko) – sędziego ziemskiego i chorążego chełmińskiego.

W 1522 biskup chełmiński – Jan Kopacki, otrzymał od swojego brata Jerzego – wojewody pomorskiego i starosty świeckiego, część ziemi we wsi Targowisko w zamian za wieś Pluskowęsy. Zastrzegł sobie i dla kapituły także możliwość połowów w Jeziorze Chełmińskim. W tym czasie w Targowisku istniała karczma i młyn.

W roku 1731 w inwentarzu biskupstwa chełmińskiego pojawiają się nazwiska mieszkańców i ich stan majątkowy. Na przykład Wojciech Szynakiel ma chałupę, stodołę, chlewy w złym stanie, do tego parę wołów, 2 konie, krowę i świnie. W dwojakach mieszka Franciszek Tuszewski. Jerzy Grubała mieszka w starej chałupie, ma zniszczoną stodołę, 2 chlewy, 4 woły, krowę 2 konie, świnie z prosiętami. Wojciech Grubała – gbur (bogatszy chłop) ma dobry dom mieszkalny, stodołę, chlewy, 4 woły, krowę, 3 konie, wóz z urządzeniami. Wspomniany jest także Adam Grubała, który za ziemię daje 12 zł, obrabia szarwark 2 dni, daje 1 gęś i 20 jaj.

W 1885 roku Targowisko miało 294 ha ziemi, w tym 57 ha gruntów ornych 1 ha łąk. Mieszkały tu 103 osoby, w tym 95 katolików i 8 ewangelików. Było 15 domów, 26 domów mieszkalnych i szkoła katolicka z jednym nauczycielem. Uczyło się to 80 dzieci. W tym czasie dobra rycerskie wynosiły 845 ha. Było tu 19 domów, 213 katolików i 106 ewangelików, czyli łącznie 319 osób. Targowisko było znane z hodowli róż. W roku 1558 dziedzicem Targowiska był Józef Przyłubski, natomiast w 1885 r. Ernest Krieger.

W okresie międzywojennym w wyniku reformy ministra Grabskiego, z parcelacji majątku Targowisko wiele rolników otrzymało ziemię. Sama wieś należała do parafii Samplawa. Była tutaj czynna czteroklasowa szkoła podstawowa. Administracyjnie wieś należała do powiatu lubawskiego z siedzibą w Nowym Mieście Lubawskim.

W czasie II Wojny Światowej większość właścicieli gospodarstw została wysiedlona do obozu w Potulicach i Sztuthoffie, a we wsi zamieszkali Bezarabi. Po wojnie Targowisko Dolne należało do gromady Samplawa, natomiast Targowisko Górne do miasta Lubawy. Obecnie obie wsie należą do Gminy Lubawa. Do lat 90-tych ubiegłego wieku we wsi działała sześcioklasowa szkoła podstawowa z dwoma nauczycielami, do której uczęszczały dzieci z Targowiska Dolnego i Górnego. Szkoła ta została zlikwidowana w 2004 roku, a dzieci uczą się w Samplawie (Targowisko Dolne) oraz w Lubawie (Targowisko Górne).

2.2. FUNKCJE, JAKIE PEŁNI WIEŚ

Targowisko Dolne to jedna z 27 wsi sołectkich w Gminie Lubawa. Wieś położona jest w odległości 3 km od Lubawy oraz w bliskim sąsiedztwie drogi krajowej nr 15 Ostróda – Toruń (1 km). Wraz z miejscowością Targowisko Górne stanowi sołectwo Targowisko.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Lubawa określa funkcje wsi Targowisko Dolne jako:

¹ J. Falkowski, „Ziemia Lubawska, przyroda, historia, osadnictwo, społeczeństwo, gospodarka”, wyd. Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń 2006

- » funkcje osadnicze
- » funkcje intensywnego rolnictwa
- » funkcje gospodarcze pozarolnicze

Tabela nr 1

**WYKAZ SOŁECTW I CZŁONKÓW RAD SOŁECKICH W GMINIE LUBAWA
(KADENCJA 2006-2010)**

Lp.	Sołectwo	Sołtys	Członkowie Rady Sołeckiej	Z-ca Sołtysa
1.	Byszwałd	Bogdański Bernard tel. 645-48-74	Krauzewicz Krzysztof, Zielińska Renata, Kłosowska Marlena, Liszewski Jan, Jabłońska Renata, Okuniewska Maria	---
2.	Czerlin	Szczawiński Maciej tel. 645-82-42	Jakubowski Tomasz, Górski Janusz, Kempkowska Barbara, Łukaszewski Krzysztof	---
3.	Fijewo	Kowalkowski Stanisław tel. 645-39-00	Dzik Jerzy, Wiśniewski Grzegorz	---
4.	Gierłoż	Ryfka Sławomir tel. 645-12-13	Sadowski Dominik, Ruciński Andrzej, Tomaszewski Grzegorz	---
5.	Grabowo	Maliszewska Anna tel. 645-17-10	Lewandowska Elżbieta, Dembiński Grzegorz, Żuchowski Jan, Groszkowska Beata	---
6.	Gutowo	Kasprowicz Jadwiga tel. 645-04-79	Kaczmarek Barbara, Radziński Tadeusz, Uzarski Andrzej	---
7.	Kazanice	Jackiewicz Anna tel. 645-19-12	Kowalkowski Mieczysław, Treder Jarosław, Maliszewska Anna, Stawiński Dariusz, Dombrowski Stanisław, Grabowska Teresa, Borkowska Iwona, Borkowski Mirosław	---
8.	Losy	Szynaka Eugeniusz tel. 645-44-23	Szynaka Wiesława, Ewertowski Andrzej	---
9.	Lubstyn	Dudek Józef tel. 645-81-75	Ochenkowski Zbigniew, Tuszyński Janusz	Ochenkowski Zbigniew
10.	Lubstynek	Zieliński Kazimierz tel. 645-82-40	Rudzińska Hanna, Meller Bogdan, Chyrzyński Kazimierz, Sobociński Janusz	Rudzińska Hanna
11.	Ludwichowo	Banacka Kazimiera tel. 645-91-84	Zakreta Ludwik, Tengowska Aleksandra, Lewalski Andrzej	Zakreta Ludwik
12.	Łążyn	Krajewska Joanna tel. 645-02-19	Krajewski Sławomir, Weinar Marianna, Przyborowski Łukasz, Kuczyński Karol, Rytlewska Zuzanna	---
13.	Mordęgi	Granica Adam tel. 645-50-92	Junker Anna, Michalski Krzysztof, Krotowski Ireneusz, Nawrocka Romana	---
14.	Omule	Czarnecki Benedykt tel. 645-83-25	Mroczek Jan, KołECKA Jadwiga, Maciołek Jerzy, Zelma Jan, Ziejewski Cezary, Jakubowska Elżbieta	---
15.	Pomierki	Jankowski Stanisław tel. 645-17-36	Jankowski Waclaw, Sontowski Kazimierz	---
16.	Prątnica	Kowalkowski Jan tel. 645-04-38	Surdykowski Tomasz, Czyżak Adam, Wiśniewski Janusz, Cybulski Tomasz	---
17.	Raczek	Iwanowski Dariusz tel. 645-27-32	Zakrzewski Antoni, Pokojski Jan	---

18.	Rakowice	Deka Teresa tel. 645-92-28	Krawczyk Mariusz, Syguła Stanisław, Liszewski Tadeusz, Grzywacz Urszula, Piekoszewski Czesław, Krawczyk Edward	Liszewski Tadeusz
19.	Rożental	Kowalkowski Dariusz tel. 645-11-71	Zakrzewski Feliks, Cyrankowski Andrzej, Nadolski Jan, Dutkiewicz Brygida, Lewalski Kazimierz, Pokojski Ryszard	---
20.	Rumienica	Wrońska Wiesława tel. 645-04-72	Makowski Stefan, Senkowski Józef	---
21.	Samplawa	Korszon-Zacharska Urszula tel. 645-92-11	Jankowski Sławomir, Nadolska Elżbieta, Zieliński Ryszard, Adam, Przybyłowski Ryszard	---
22.	Szczepankowo	Trzciniński Józef tel. 645-04-80	Malinowski Stanisław, Muszyński Tadeusz, Liszewski Piotr, Karpiński Andrzej	---
23.	Targowisko	Guzowska Anna tel. 645-36-85	Kasprowicz Krzysztof, Wiśniewski Kazimierz, Machulska Małgorzata, Zdrojewska Barbara, Tomaszewski Krzysztof	---
24.	Tuszewo	Józefowicz Bogusław tel. 645-32-56	Rynkowski Marek, Hładczuk Michał	---
25.	Władyki	Jarząbek Michał tel. 645-17-39	Zalewski Wiesław, Jakielski Stanisław, Krużewski Arkadiusz, Jarząbek Damian, Chorzelewski Marek, Markowski Tomasz, Krużewski Bogdan	Krużewski Bogdan
26.	Zielkowo	Rudzyński Stanisław tel. 648-18-02	Szczepański Zenon, Wyżlic Roman, Pietruszka Waldemar	---
27.	Złotowo	Licznernski Jan tel. 645-82-79	Zalewski Andrzej, Ochlak Kazimierz, Szynaka Stanisław, Nierzwicki Jacek	---

Źródło: www.gminalubawa.pl

2.3. POŁOŻENIE I WYGLĄD WSI

Wieś Targowisko Dolne leży w Gminie Lubawa, Powiat Iławski, Województwo Warmińsko Mazurskie. Około 1000 metrów od granic wsi biegnie droga krajowa nr 15 Ostróda – Toruń.

Wieś położona jest na Garbie Lubawskim w odległości 3 km od siedziby Gminy – Fijewa (obrzeża Lubawy).

Współrzędne geograficzne wsi Targowisko Dolne to 53°29' N 19°42' E.

Odległość Targowiska od większych miast to:

- ▶▶ Lubawa – 3 km
- ▶▶ Iława /miasto powiatowe/ – 15 km
- ▶▶ Ostróda – 33 km
- ▶▶ Olsztyn /miasto wojewódzkie/ – 70 km
- ▶▶ Toruń – 100 km

Ze wsi Targowisko można dostać się środkami komunikacji publicznej – PKS, do Lubawy, Iławy, Ostródy itp. Autobusy jeżdżą dość często. Niemniej jednak większość mieszkańców posiada własne samochody i nimi dojeżdża w wybrane miejsce – do pracy, na pocztę, do przychodni.

Rzeka Elszka/Sandela

Teren nad rzeką Elszka pod przyszły amfiteatr

Pod względem historycznym, geograficznym i przyrodniczym obszar, na którym położona jest wieś nazywany jest Ziemią Lubawską.

Rysunek nr 1   **LOKALIZACJA WSI TARGOWISKO DOLNE**

We wsi dominuje zabudowa jednorodzinna i zagrodowa. Jest to około 70 domów mieszkalnych – głównie przedwojennych. Budynki gospodarcze są stosunkowo nowe. Powstały w latach 70-tych i 80-tych ubiegłego stulecia. Wiele z nich pokryte jest eternitem. Posesje są zadbane i utrzymane w czystości. Przy domach są ogródki. Każdego roku powstaje średnio jeden nowy dom.

Na terenie wsi znajduje się droga gminna nr 14700 7 N – dojazdowa do Lubawy oraz droga powiatowa nr 1272 N. Są tu chodniki wykonane w latach 80-tych. Ich stan techniczny jest bardzo zły i wymaga remontu. Ponadto w miarę rozwoju wsi konieczne jest wybudowanie kolejnych chodników.

2.4. CHARAKTERYSTYKA MIESZKAŃCÓW

Sołectwo Targowisko składa się z dwóch wsi, tj. Targowisko Dolne i Targowisko Górne. W latach 2003 – 2006 w Targowisku Dolnym zamieszkiwała następująca liczba osób:

▶▶ rok 2003	– 337 osób
▶▶ rok 2004	– 350 osób
▶▶ rok 2005	– 355 osób
▶▶ rok 2006	– 379 osób

W Targowisku Dolnym jest więcej mężczyzn niż kobiet i stosunkowo duża liczba dzieci. Charakterystykę mieszkańców przedstawia poniższa tabela.

Tabela nr 2 CHARAKTERYSTYKA MIESZKAŃCÓW SOŁECTWA TARGOWISKO – ROK 2006

l.p.	MIEJSCOWOŚĆ	POBYT		Ludność OGÓŁEM	PŁEĆ		WIEK		
		stały	czasowy		żeńską	męską	przed-produkcyjny	produkcyjny	poprodukcyjny
1	Targowisko Dolne	367	12	379	178	201	128	220	31
2	Targowisko Górne	113	1	114	54	60	29	62	23

Źródło: Dane Urzędu Gminy Lubawa

Do roku 2004 w Targowisku Dolnym była szkoła podstawowa. Została ona zlikwidowana, a budynek zagospodarowano na mieszkania komunalne. Od tego czasu dzieci uczą się w Zespole Szkół w Samplawie oddalonej o 3 km. Jest tu klasa zerowa, szkoła podstawowa oraz gimnazjum. Uczniowie są dowożeni na zajęcia autobusem szkolnym. Nieliczni najmłodszy – 3 osoby, uczęszczają do przedszkola w Lubawie.

*Budynek dawnej szkoły.
Dziś są tu mieszkania komunalne.*

Starsza młodzież, po ukończeniu gimnazjum kontynuuje naukę w szkołach średnich w Lubawie, Iławie, Nowym Mieście Lubawskim, a nawet w Ostródzie. Najczęściej wybierają średnie szkoły zawodowe (technikum) oraz licea ogólnokształcące, tylko nieliczni szkoły zawodowe. Zdecydowana większość dojeżdża do szkoły autobusem PKS. Po maturze ok. 50% abiturientów idzie na studia. Przeważnie do Torunia, Gdańska i Olsztyna.

W związku z dominującą funkcją rolniczą całej Gminy Lubawa, a więc również Targowiska Dolnego, przeważająca część mieszkańców pracuje w rolnictwie. Większość posiada indywidualne gospodarstwa rolne. Właściciele są jednocześnie pracodawcami i pracownikami. Rolnicy rzadko zatrudniają do pomocy w gospodarstwie dodatkowe osoby.

Gmina Lubawa należy do gmin zagrożonych bezrobociem strukturalnym².

Pozostali pracują najczęściej w Lubawie. Najwięksi pracodawcy to:

- » Sweedwood Poland – branża meblowa
- » Sznaka Meble – branża meblowa

² Załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dn. 21 grudnia 1999 r. w sprawie określenia powiatów [gmin] zagrożonych szczególnie wysokim bezrobociem strukturalnym (Dz. U. z dnia 30 grudnia 1999 r., Nr 110, poz. 1264 z późn. zm.)

» Spółdzielnia Lub-Tucz – branża mięsna

W Targowisku nie ma dużego bezrobocia. Można powiedzieć, że to „wieś pracująca”. Nie obserwuje się też biedoty ani ubóstwa. Mieszkańcy żyją godnie i spokojnie.

2.5. POZIOM ORGANIZACJI MIESZKAŃCÓW I ICH OSIĄGNIĘCIA

Sołtysem Targowiska od 1998 roku jest Anna Guzowska. Obecnie odbywa drugą kadencję. Na codzień prowadzi trzynastohektarowe gospodarstwo rolne.

Rada Sołecka Targowiska liczy troje członków. Są to:

- 1) Anna Guzowska – Sołtys
- 2) Machulska Małgorzata – Członek Rady
- 3) Zdrojewska Barbara – Członek Rady
- 4) Tomaszewski Krzysztof – Członek Rady
- 5) Wiśniewski Kazimierz – Członek Rady
- 6) Krzysztof Kasprowicz – Członek Rady

Do głównych osiągnięć Rady Sołeckiej należy pozyskanie środków na **naprawę dróg i mostów** we wsi Targowisko Dolne.

Ponadto członkowie Rady aktywnie uczestniczą w życiu społecznym wsi i dbają o włączanie młodzieży w życie kulturalne. Do największych w tym zakresie osiągnięć należy pozyskanie dotacji od Fundacji Wspomagania Wsi z Programu „**Pożyteczne Wakacje 2006**” – więcej na temat projektu w punkcie 2.6. Jest to tak ważne, ponieważ Targowisko jest pionierem w tego typu działaniach na terenie Gminy. Oznacza to, że mieszkańcy nie mają postawy roszczeniowej w stosunku do władz, tylko sami próbują pozyskać fundusze na realizację swoich pomysłów. Obecnie wieś oczekuje na wyniki innego konkursu grantowego organizowanego przez Urząd Marszałkowski w Olsztynie – „**Aktywna Wieś Warmii i Mazur**”.

Ponadto wieś przekonała władze Gminy, że powinna ubiegać się o dofinansowanie projektu „**Budowa kompleksu kulturalno-rekreacyjnego w Targowisku Dolnym**”. Przedstawiono konkretną i przemyślaną koncepcję oraz plan działania. Bliżej na temat projektu w Rozdziale V – Zestawienie priorytetów, celów, programów.

W latach 90-tych powstał w Targowisku **Spółeczny Komitet Telefonizacji Wsi**. Z własnej inicjatywy mieszkańcy postanowili założyć telefony w swoich domach. Uzgodniono z Telekomunikacją, że wykonanie niezbędnej infrastruktury i materiały sfinansują mieszkańcy, po czym odliczą te koszty od swoich rachunków telefonicznych. Dzięki temu Targowisko było jedną z pierwszych telefonizowanych wsi w Gminie.

W Targowisku działa **Ochotnicza Straż Pożarna** (OSP) o bardzo bogatej tradycji. W roku 2005 OSP świętowała 90-ciolecie istnienia. Już od lat przedwojennych OSP stanowiła Targowisku centrum życia wiejskiego Organizowała zajęcia i zawody dla dzieci, młodzieży i dorosłych, bale, festyny itp. Obecnie jednostka zrzesza 23 członków czynnych, 10 członków młodzieżowej drużyny żeńskiej i 10 drużyny męskiej w wieku do 16 lat.

Sztandar OSP z okazji 90-lecia

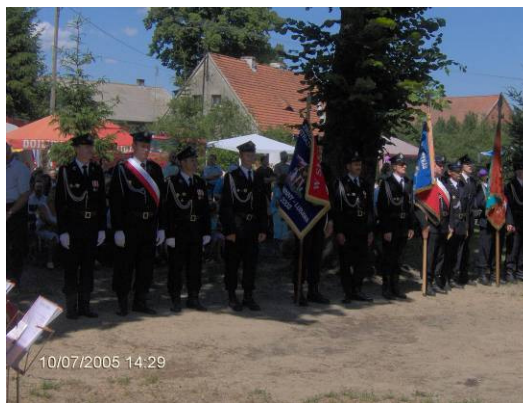

Dyplomy za osiągnięcia

Piknik strażacki

Obchody 90-lecia OSP

Co roku z inicjatywy OSP odbywa się **Tydzień Strażacki**. W tym czasie drużyny przygotowują się do zawodów gminnych i powiatowych. Na tym polu jednostka ma duże osiągnięcia – przez 10 lat czterokrotnie zajmowała I miejsce i jeden raz II miejsce w Gminnych Zawodach Sportowo-Pożarniczych, a w zawodach powiatowych – IV miejsce. Po Tygodniu Strażaka – 4 maja, obchodzone jest **Święto Strażaka**. Rozpoczyna się mszą świętą, później odbywają się pokazy, zawody, grill, tańce itp.

W obchodach święta biorą udział wszyscy mieszkańcy sołectwa.

Od początku lat 60-tych w Targowisku działało **Koło Gospodyń Wiejskich (KGW)**. Zajmowało się wypożyczaniem naczyń na wesela i zabawy, sprzedawało pisklęta, nasiona, prowadziło kursy szycia, gotowania, pieczenia. Organizowało dożynki, wycieczki, dzień dziecka. Od kilku lat KGW nie działa tak jak kiedyś, ponieważ nie ma miejsca – lokalu na ich działalność. Wybudowana w 1976 roku świetlica wiejska o powierzchni 192 m², obecnie wymaga generalnego remontu. Remont planowany jest w roku bieżącym i wówczas KGW wznowi działalność.

W bieżącym roku (kwiecień 2006) powrócono do dawnej tradycji – **sadzenia drzewek** we wsi. Zanikła ona ponad 25 lat temu. Teraz mieszkańcy, w trosce o estetykę wsi, postanowili wrócić do tego zwyczaju.

W 1980 roku wieś zajęła I miejsce w **konkursie „Wzorowa Wieś”**. Położono wówczas chodniki, które dziś wymagają remontu. Odnowiono posesje, ukwiecono je. Uporządkowano wieś. Dziś mieszkańcy z sentymentem wspominają tamten okres i chcieliby to powtórzyć, by ich wieś była tak piękna jak wówczas.

Regularnie we wsi odbywają się **imprezy plenerowe i zamknięte**, np. bale karnawałowe, dzień dziecka, dzień ojca, pikniki rodzinne. Do tego celu wykorzystywane jest wiejskie boisko sportowe utworzone tu w latach 80-tych w czynie społecznym w ramach akcji „Boisko w każdej wsi”. Obecnie wymaga ono modernizacji, ponieważ nie spełnia warunków bezpieczeństwa.

Mieszkańcy Targowiska są dumni ze swoich mieszkańców. Do **wybitnych osobowości** wywodzących się z tej wsi należą prof. Jan Falkowski oraz Kazimierz Sendobry. Prof. Falkowski jest profesorem zwyczajnym Nauk o Ziemi. Pracuje na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika. Opublikował ponad 150 rozpraw i artykułów naukowych oraz 7 książek. Z kolei Kazimierz Sendobry jest polarnikiem, podróżnikiem i geografem. Wykłada na Uniwersytecie Śląskim i odbył dwie wyprawy na Spitzbergen.

2.6. AKTYWIZACJA ŚRODOWISKA DZIECIĘCO-MŁODZIEŻOWEGO

Na terenie Sołectwa Targowisko mieszka ponad 100 dzieci w wieku 7-18 lat. W samym Targowisku Dolnym aż 69. Niestety dzieci i młodzieży dużej mierze muszą same organizować sobie czas wolny. Jediną zorganizowaną formą zajęć dla tej grupy są młodzieżowe drużyny pożarnicze działające przy OSP, zrzeszające łącznie ok. 20 osób oraz Ludowy Klub Sportowy, w którym działa drużyna piłkarska – 27-osobowa w wieku 15-30 lat. Dla najmłodszych nie ma żadnych atrakcji.

W czasie roku szkolnego młodzi mieszkańcy Targowiska biorą aktywny udział w konkursach organizowanych przez szkołę i Gminę. Są to głównie zawody sportowe – głównie tenis stołowy, konkursy wiedzy, np. w konkursie wiedzy przeciwpożarniczej dziewczęta z Targowiska zajmują pierwsze miejsca.

Młodzież na Pikniku Strażackim

Młodzież grająca na boisku

W czasie wakacji młodzież i dzieci najczęściej pracują w gospodarstwach rolnych swoich rodziców. Mogą także bawić się na placu, które służy jako boisko. Nie ma tu jeziora, a rzeka jest, ale bardzo zanieczyszczona i nie można się w niej kąpać. Na terenie wsi nie ma domu kultury. Nie ma także szkoły, która może dzieciom organizować wypoczynek letni i zimowy. Rodziców nie stać na to, by wysłać swoje pociechy na kolonie, czy obozy letnie. Dlatego jeżeli już wyjeżdżają, to do mieszkającej w okolicy rodziny.

Obserwując te problemy Rada Sołecka postanowiła spróbować ubiegać się o dotację Fundacji Wspomaganie Wsi w Programie „Pożyteczne Wakacje 2006”. Otrzymała 3.000 zł, które przeznaczy na realizację projektu pt. „Wakacje z historią i przyrodą Ziemi Lubawskiej”. W kosztach projektu będzie także partycypować Gmina Lubawa, która udostępni własny środek transportu na przewozy dzieci na wycieczki. W ramach projektu przeprowadzone zostaną działania zawarte w poniższej tabeli.

Tabela nr 3 PROGRAM WAKACJI 2006 DLA DZIECI I MŁODZIEŻY Z SOŁECTWA TARGOWISKO W RAMACH PROJEKTU „WAKACJE Z PRZYRODĄ I HISTORIĄ ZIEMI LUBAWSKIEJ” WSPÓŁFINANSOWANEGO ZE ŚRODKÓW FUNDACJI WSPOMAGANIA WSI I GMINY LUBAWA

Termin	Działanie	Miejsce	Wykonawcy
lipiec 2006 I tydz.	SPOTKANIE ORGANIZACYJNE REALIZATORÓW PROJEKTU – podział obowiązków, ustalenie konkretnych dat, zarezerwowanie miejsc wycieczek itp.	Targowisko Dolne	Rada Sołecka
lipiec - sierpień	KAMPANIA INFORMACYJNO-PROMOCYJNA – wywieszenie plakatów informacyjnych w Sołectwie, zaproszenia do udziału w planowanych działaniach, notatki prasowe z wyjazdów i warsztatów do lokalnej prasy, spotkania z rodzicami w celu zapewnienia o bezpieczeństwie udziału ich dzieci oraz uzyskania zgody, informacje o projekcie na stronie Urzędu Gminy Lubawa (www.gminalubawa.pl)	Gmina Lubawa	Rada Sołecka
lipiec 2006	PIESZA WĘDRÓWKA PO OKOLICY – znajdowanie miejsc historycznych, poszukiwanie legend, poszukiwanie ciekawych miejsc przyrodniczych, fotografowanie	Okolice Targowiska	Rada Sołecka
lipiec 2006	RAJD PIESZY DO MIEJSCA PAMIĘCI W OKOLICZNYM LESIE – do miejsca spoczynku pomordowanych mieszkańców okolic w czasie II W.Ś., prace pielęgnacyjne, złożenie kwiatów, fotografowanie	Las Borek k/wsi Targowisko Dolne	Rada Sołecka
lipiec 2006	WARSZATY PODSUMOWUJĄCE WĘDRÓWKĘ I RAJD – rysowanie, malowanie odwiedzonych miejsc, odczyt legend, opisanie wykonanych zdjęć	Targowisko Dolne	Rada Sołecka
lipiec 2006	PIECZENIE CHLEBA I POZNANIE TRADYCJI DAWNEJ KUCHNI – pod kierunkiem najstarszych gospodyń Sołectwa, dzieci i młodzież nauczą się dawnej sztuki opieczenia chleba i przygotowania specjalów dawnej kuchni	Targowisko Dolne	KGW*
lipiec 2006	ZBIERANIE „STAROCI” – poznanie dawnych zwyczajów wiejskich poprzez zebranie starych narzędzi, sprzętów rolnych i gospodarstwa domowego	Targowisko Dolne, Targowisko Górne	Rada Sołecka, KGW*, OSP**
Sierpień	WYSTAWA „STAROCI”	Targowisko	Rada Sołecka,

2006		Dolne	KGW*, OSP**
Sierpień 2006	WYCIECZKA DYDAKTYCZNA DO REZERWATU GÓR DYLEWSKICH – poznanie legendy o jez. Francuskim, zwiedzenie Rezerwatu	Wysoka Wieś	Rada Sołecka
Sierpień 2006	WARSZTATY PODSUMOWUJĄCE – rysowanie, malowanie odwiedzonych miejsc, odczyt legend	Targowisko Dolne	Rada Sołecka
Sierpień 2006	RAJD PIESZY ŚCIEŻKĄ DYDAKTYCZNĄ W NADLEŚNICTWIE KAMIONKA – zapoznanie się z roślinami, zwierzyną i ptactwem charakterystycznymi dla tych okolic	Jerzwałd	Rada Sołecka
Sierpień 2006	WARSZTATY ROBÓTEK RĘCZNYCH – hafty, krosna, przędzenie wełny. Warsztaty odbędą się w przystosowanej dla potrzeb dzieci sali w Lubawie.	Lubawa – sala do terapii zajęciowej	KGW*
Sierpień 2006	WYCIECZKA NA ZAMEK KRZYŻACKI W OSTRÓDZIE – historia pobytu Napoleona na Warmii i Mazurach, historia pobytu Krzyżaków i Bitwy pod Grunwaldem	Ostróda	Rada Sołecka
Sierpień 2006	WIZYTA W GOSPODARSTWIE AGROTURYSTYCZNYM PROWADZĄCYM SCHRONISKO DLA LEŚNEJ ZWIERZINY – obejrzenie z bliska dzikiej zwierzyny leśnej, w tym także rzadkich gatunków	Napromek	Rada Sołecka
Sierpień 2006	SPOTKANIE ZE SZTUKĄ – malarstwo na szkle i korzenioplastyka	Targowisko Dolne	Rada Sołecka
Sierpień 2006	PRZYGOTOWANIE WYSTAWY PRAC WYKONANYCH W CZASIE PROJEKTU	Targowisko Dolne	Rada Sołecka, KGW*, OSP**
Sierpień 2006	PIKNIK POD HASŁEM „HISTORIA I PRZYRODA ZIEMI LUBAWSKIEJ” – zaprezentowanie dokonań dzieci i młodzieży w czasie realizacji projektu	Targowisko Dolne	Rada Sołecka, KGW*, OSP**

Źródło: Wniosek o dotację

Autorzy projektu mają nadzieję na to, że będzie to początek samodzielnego pozyskiwania funduszy na realizację pomysłów mieszkańców wsi. Przede wszystkim jednak chodzi o to, by zaktywizować dzieci i młodzież oraz zapewnić im bezpieczne, ciekawe i kształcące wakacje.

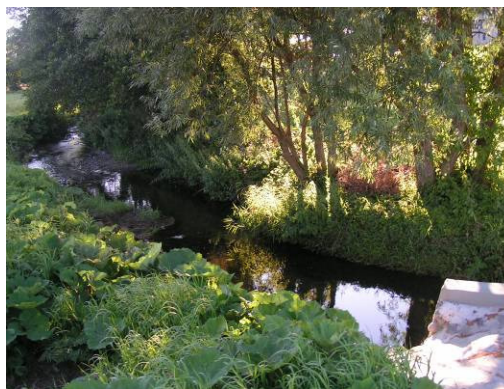
2.7. STAN OTOCZENIA ŚRODOWISKA NATURALNEGO

W samej wsi Targowisko nie ma chronionych prawem obszarów przyrody. Przepływa tu rzeka Elszka, która stanowi dorzecze rzeki Drwęcy i tym samym na końcowym odcinku znajduje się na terenie Rezerwatu „Rzeka Drwęca”. Rezerwat ten został utworzony w celu ochrony środowiska wodnego i ryb w nim bytujących, a w szczególności w celu ochrony środowiska pstrąga, łososia, troci i certy.

Rzeka Elszka jest bardzo zanieczyszczona – posiada wody pozaklasowe. Jest to efekt dzikich wysypisk śmieci w jej pobliżu, nielegalnego zrzutu ścieków oraz przesiąkania do gleby nieczystości komunalnych oraz gospodarczych. Od kilku lat stan wody nieco się poprawia, jednak sytuacja wciąż jest zła. W rzece nie można się kąpać.

Widok ze Wzgórz Dylewskich³

Rzeka Elzka w Targowisku Dolnym

Na wschód od Targowiska, przy granicach Gminy Lubawa na Garbie Lubawskim znajduje się Park Krajobrazowy Wzgórz Dylewskich. Jest to obszar najwyższej rangi w sieci ekologicznej ECONET-POLSKA – jako biocentrum zachodnio-mazurskiego obszaru węzłowego o znaczeniu międzynarodowym. Osobliwa rzeźba tego terenu wyróżnia się w skali całej północnej części Polski. Znajduje się tu najwyższe na całym Pojezierzu Mazurskim wzniesienie – Góra Dylewska (312 m.n.p.m.). 24 gatunki flory występującej w parku objęte są ścisłą ochroną.

W pobliżu Targowiska nie ma większych skupisk leśnych. Ogólnie cała Gmina charakteryzuje się niskim poziomem zalesienia – tylko 3,8% powierzchni. Jest to efekt dawnego wylesiania na rzecz powiększania areału gruntów ornych.

2.8. POZIOM ROLNICTWA

Gmina Lubawa ma charakter rolniczy. W strukturze użytkowania gruntów w gospodarstwach rolnych dominują użytki rolne – 90,6%, podczas gdy w średnia w Województwie Warmińsko-Mazurskim wnosi ok. 54%. To znacznie wyższa wartość od przeciętnej w województwie. Lasy i grunty leśne zajmują 3,8%, łąki i pastwiska zajmują 9,9 % ogólnego obszaru Gminy, a pozostałe grunty i nieużytki stanowią 8,8%.

Targowisko Dolne to wieś, w której rolnictwo również odgrywa bardzo ważną rolę. Na 70 domów, aż 62 to gospodarstwa rolne. Tutejsi rolnicy zajmują się głównie hodowlą trzody chlewnej. Ponadto uprawiają zboże i rzepak. Są również dwie fermy drobiu. Tabela nr 4 obrazuje poziom rolnictwa w Sołectwie Targowisko.

Tabela nr 4 CHARAKTERYSTYKA ROLNICTWA W SOŁECTWIE TARGOWISKO⁴

Liczba gospodarstw rolnych	78
Ogólna powierzchnia użytków rolnych	1.110,08 ha
Przeciętna wielkość gospodarstwa rolnego	14,23 ha
Średni dochód gospodarstwa rolnego za rok 2004	1.626 zł z 1 ha przeliczeniowego

Źródło: dane Urzędu Gminy Lubawa

Szacuje się, że w Targowisku Dolnym pogłowie trzody chlewnej wynosi 20 tysięcy sztuk rocznie. Większość sprzedawana jest do Spółdzielni Lub-Tucz. Gospodarstwa w Targowisku są w pełni zmechanizowane, dobrze wyposażone, a urządzenia rolnicze są nowe.

³ Źródło: www.gminaostroda.pl

⁴ Dane dotyczą wsi Targowisko Dolne i Targowisko Górne

Uprawa ziemniaka

Żniwa w Targowisku Dolnym

Rolnicy w pełni wykorzystują nowe możliwości jakie stwarza członkostwo Polski w Unii Europejskiej i otrzymuje dopłaty bezpośrednie do produkcji rolnej.

2.9. PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ

Na terenie Targowiska Dolnego znajdują się:

- » jeden sklep spożywczo-przemysłowy

oraz na obrzeżach wsi przy drodze nr 15 jako kompleks usługowo-handlowy:

- » jeden sklep motoryzacyjny
- » Restauracja Copernicus
- » bar uniwersalny
- » stacja paliw

Jak wspomniano wcześniej, główną funkcją Targowiska Dolnego jest funkcja rolnicza. Nie ma tu zatem rozwiniętej przedsiębiorczości.

2.10. KULTYWOWANIE TRADYCJI

Główną tradycją pielęgnowaną przez mieszkańców wsi są obchody Święta Strażaka – co roku w maju. Zostały one opisane w punkcie 2.5. – Poziom organizacji mieszkańców i ich osiągnięcia.

Ponadto społeczność wiejska powróciła do starego zwyczaju sadzenia drzewek na wiosnę. Tradycja ta wygasła ok. 25 lat temu. Teraz, tj. w kwietniu 2006 r. została wznowiona, a mieszkańcy zamierzają ją kontynuować.

Stara stodoła – w przyszłości „muzeum” i pracownię rękodziela

Dawny pałac i szkoła. Obecnie mieszkania komunalne.

W lipcu i sierpniu 2006 r. Rada Sołecka zrealizowała projekt pn. „Wakacje z historią

i przyrodą Ziemi Lubawskiej". Były to zajęcia warsztatowe oraz wycieczki krajoznawcze dla ok. 60 dzieci i młodzieży z sołectwa. Dzięki temu przedsięwzięciu:

- » w Targowisku Dolnym powstała wystawa fotografii oraz rysunków i obrazów odwiedzonych miejsc wraz z opisami i legendami
- » powstała wystawa haftów, rzeźb z korzeni oraz innych prac wykonanych przez uczestników
- » powstała wystawa „staroci”
- » zebrane gadżety, opisy, legendy, fotografie będą mogły zostać wypożyczone szkole, by inne dzieci poznały historię i przyrodę Ziemi Lubawskiej
- » uczestnicy poznali stare wiejskie zwyczaje, np. nauczą się piec chleb

Na terenie wsi nie ma zabytków, starych cmentarzy, kapliczek itp. Jest jedynie dawny pałac, w którym, do roku 2004 była szkoła, a obecnie mieszczą się w nim mieszkania komunalne. Za stan techniczny budynku odpowiedzialna jest Gmina.

W przyszłości społeczność Targowiska zamierza zaadaptować starą stodołę w centrum wsi na potrzeby działalności wiejskiego centrum kultury. Będą tu wyeksponowane trofea zdobyte przez OSP. Będą również pracownie rzemiosła i rękodzielnictwa. Mieszkańcy chcą tu zrobić „muzeum” wiejskie.

2.11. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA

OCHRONA ZDROWIA

W Targowisku Dolnym nie ma przychodni ani apteki. Opiekę zdrowotną zapewnia mieszkańcom Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej – Gminny Ośrodek Zdrowia w Rożentalu. Natomiast apteki mieszczą się w Lubawie na ulicy Rynek oraz dwie na ulicy Rzepnikowskiego. Najbliższy szpital znajduje się w Iławie, Nowym Mieście Lubawskim oraz w Ostródzie.

OPIEKA SPOŁECZNA

Sferę społeczną w Targowisku zabezpiecza Ośrodek Pomocy Społecznej Gminy Lubawa z siedzibą w Fijewie (obrzeża Lubawy).

BIBLIOTEKA

Na terenie Gminy działa Gminna Biblioteka Publiczna Lubawa z siedzibą w Rożentalu. Jest to samorządowa instytucja kultury. W Targowisku nie ma biblioteki, lecz mieszkańcy mogą także korzystać z zasobów Biblioteki Miejskiej im. Teofila Ruczyńskiego w Lubawie.

POCZTA

Na terenie Gminy są dwa Oddziały Pocztowe w Łązynie i Rożentalu oraz Agencja Poczтовая w Złotowie. Urzędy pocztowe znajdują się również w mieście Lubawa.

KINO

Kino „Pokój” mieści się w mieście Lubawa.

2.12. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

Pod względem bezpieczeństwa przeciwpożarowego Gmina Lubawa jest wyjątkowa, bowiem na jej terenie funkcjonuje aż 18 jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej – także w Targowisku Dolnym od roku 1915. Inne OSP znajdują się w miejscowościach: Tuszewo, Byszwałd, Złotowo, Rumienica, Rożental, Rakowice, Łązyn, Lubstynek, Kazanice, Omule, Prątnica, Gutowo, Szczepankowo, Grabowo, Pomierki, Targowisko, Wałdyki, Zielkowo.

Na terenie Gminy nie ma Posterunku Policji.

2.13. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

DROGI

Przez teren wsi Targowisko Dolne przebiegają następujące drogi:

- » droga krajowa nr 15 relacji Inowrocław – Toruń – Lubawa – Ostróda - Olsztyn
- » droga wojewódzka nr 26244 relacji Lubawa – Targowisko Dolne – Rakowice
- » droga powiatowa nr 1272 N

» droga gminna nr 14700 7 N

W Planie Rozwoju Lokalnego Gminy Lubawa planuje się remont nawierzchni dróg w Targowisku w roku 2012.

KANALIZACJA

W Targowisku Dolnym nie ma sieci kanalizacyjnej. Jej wykonanie planuje się na przyszły okres programowania, tj. lata 2007-2013 jako III etap całego przedsięwzięcia. Obecnie mieszkańcy mają zbiorniki bezodpływowe, tzw. szamba. Nieczystości są wywożone przez Zakład Oczyszczania w Lubawie.

WODOCIĄG

W Targowisku Dolnym znajduje się gminne ujęcie wody pitnej – wodociąg grupowy obsługujący Targowisko Dolne i Górne, Białą Górę, Ludwichowo, Łążek, Osowiec, Rakowice, Rodzone, Samplawę. Targowisko zostało zwodociągowane w 1972 roku.

GOSPODARKA GAZOWA

Na terenie Gminy Lubawa, zatem także w Targowisku Dolnym, nie ma sieci gazowniczej. Gospodarstwa domowe korzystają z gazu butlowego.

ENERGIA ELEKTRYCZNA

Sieć energetyczna SN 15 kV zasilająca stacje transformatorowo-rozdzielcze na obszarze Gminy Lubawa jest wyprowadzona z Głównego Punktu Zasilania w Lubawie, który jest zasilany energią elektryczną z odgałęzienia linii 110 kV Ostróda – Iława. Sieć ta na obecnym etapie zaspakaja dostatecznie potrzeby odbiorców. Sołectwo Targowisko zostało zelektryfikowane w 1964 roku.

TELEFON / INTERNET

W latach 90-tych powstał w Targowisku **Spółeczny Komitet Telefonizacji Wsi**. Z własnej inicjatywy mieszkańcy postanowili założyć telefony w swoich domach. Uzgodniono z Telekomunikacją, że wykonanie niezbędnej infrastruktury i materiały sfinansują mieszkańcy, po czym odliczą te koszty od swoich rachunków telefonicznych. Dzięki temu Targowisko było jedną z pierwszych telefonizowanych wsi w Gminie. Dotychczas jednak nie ma możliwości podłączenia do szerokopasmowego Internetu. Mieszkańcy Targowiska korzystają z modemów. Kilka rodzin posiada łącze radiowe.

GOSPODARKA CIEPLNA

Mieszkańcy Targowiska ogrzewają swoje posiadłości przy pomocy węgla, drewna i trocin.

GOSPODARKA ODPADMI

W Targowisku stosuje się selektywną zbiórkę odpadów. Na terenie wsi stoją pojemniki na szkło i plastik. Są trzy stanowiska, ale zdaniem mieszkańców powinny być jeszcze dwa.

Jedno z trzech stanowisk do selektywnej zbiórki odpadów

Odpady te są wywożone przez Lubawską Spółkę Komunalną na podstawie indywidualnych umów z mieszkańcami.